

Eindopdracht

Naam: Marianne Herygers

1 SITUATIESCHETS VAN DE TAALGEMEENSCHAP

Portugezen zijn van oudsher een volk van emigranten. Het is geen toeval dat de weg naar India via Afrika, de Stille Oceaan en Brazilië ontdekt werden door respectievelijk Vasco da Gama, Magalhães en Cabral. Aan de oevers van de Taag, van waaruit *os navegadores* ("de zeevaarders") aan hun lange reis begonnen, bezoeken bezoekers van de hoofdstad Lissabon vandaag *o Padrão dos Descobrimentos* ("het monument van de ontdekkingsreizen"). Het volkslied begint met de woorden *Heróis do mar* ("Helden van de zee") en de zee is een belangrijk element in talloze *canções de fado* ("fadoliedjes").

1. Portugese emigranten in Europa

Het is niet verwonderlijk dat Portugese emigranten vaak kiezen voor ex-kolonies als Brazilië, Mozambique of Kaapverdië. In deze landen is Portugees -of een regionale variant daarvan- immers nog steeds de officiële taal.

1.1 In Franstalige gebieden

Binnen Europa trekken de Portugezen vooral naar Franstalige gebieden, met Frankrijk als absolute koploper met 567 000 Portugese immigranten. Tel daar Zwitserland (157 455), Spanje (136 171), Duitsland (91 225), het Verenigd Koninkrijk (77 000) en Luxemburg (41 690) bij en men komt al snel aan bijna 10% van de Portugese bevolking die tussen 2000 en 2008 naar een ander EU-land is geëmigreerd¹.

Voor Luxemburg zijn de cijfers op het eerste zicht misschien niet indrukwekkend, maar Luxemburg telt in totaal zo'n 520 000 inwoners, waarvan er 82 363 -dat is 16%- de Portugese nationaliteit hebben². Sommige Portugese banken, zoals Banco Espírito Santo, hebben zelfs een afdeling in Luxemburg.

1.2 In Vlaanderen

In Vlaanderen is de situatie enigszins anders, wellicht omwille van de taalverwantschap die er niet is in Vlaanderen, en wel in Frankrijk, Zwitserland of Luxemburg.

In 2007 woonden er 29 800 Portugezen in België. Ten opzichte van het jaar ervoor was dat een stijging van 3,7%³. Een groot deel daarvan echter woont in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in Wallonië, als men kan afgaan op het aantal verenigingen opgericht door Portugese immigranten. Over hoeveel mensen het precies gaat zijn geen gegevens terug te vinden. Voor Brussel-Stad spreekt men evenwel over 21 000 Portugezen⁴. Dit zijn de meest recente cijfers die we gevonden hebben, maar de laatste jaren heeft die stijging zich zeker alleen maar doorgezet.

2. Wie zijn de emigranten?

2.1 In Franstalige gebieden

De Portugezen die in Frankrijk, Zwitserland en Luxemburg wonen behoren vaak tot de tweede of zelfs derde generatie. De (groot)ouders zijn in de jaren 70 of 80 geëmigreerd en de (klein)kinderen zijn vaak nog wel in het Portugees opgevoed. Sommige jongeren gaan terug naar Portugal om te studeren. De zomervakanties brengen ze door in het thuisland. Toch spreekt een groot deel van hen de moedertaal niet meer of niet goed meer: de emigranten zijn trots op hun nieuwe thuisland en op de mogelijkheden daar en men wil laten zien dat men goed geïntegreerd is. Hun taal wordt een mengelmoes van Portugees en Frans:

¹ <http://rodrigues.se/blog/2009/09/a-emigracao-portuguesa-ultimos-dados/>, geconsulteerd op 25 april 2015.

² <http://www.statistiques.public.lu/fr/actualites/population/population/2013/06/20130607/index.html>, geconsulteerd op 21 mei 2015.

³ Algemene Directie Werkgelegenheid en Arbeidsmarkt. *De immigratie in België. Aantallen, stromen en arbeidsmarkt. Rapport 2009.*

⁴ <http://www.mo.be/artikel/de-portugezen-van-brussel>, geconsulteerd op 25 april 2015.

het Franse vocabularium wordt gebruikt in combinatie met Portugese fonologische en morfo-syntactische kenmerken.

2.2 In Vlaanderen

Ook op dit vlak is de situatie in Vlaanderen weer anders. Bij ons zijn de Portugezen voornamelijk eerste generatie-migranten, behalve in Brussel, waar al veel langer een "Portugese traditie" heerst, zoals in Elsene, Vorst, Sint-Gillis, Anderlecht en Brussel-stad⁵.

Portugezen zijn meestal getrouwd met Portugezen en vaak ziet men dat volledige families of dorpen naar dezelfde plaats in Vlaanderen emigreren. Eén iemand die het Nederlands wat beter spreekt, doet dan dienst als spreekbuis voor de hele groep.

Men treft vooral Portugezen aan in knelpuntberoepen, zoals de bouw en vooral de tuinbouw. In 2007 was 12,3% van de Portugezen in België werkloos. Als men de mannen buiten beschouwing laat, komt men op een cijfer van 15,2% voor de Portugese vrouwen zonder werk.

De kennis van het Nederlands van de Portugezen in Vlaanderen is meestal beperkt: veel ouders doen na jaren nog steeds beroep op een sociaal tolk voor het oudercontact op de school van de kinderen.

In Wallonië zal dit probleem zich minder stellen wegens de taalverwantschap. Traditioneel kon men in Portugal trouwens beter terecht met Frans dan met Engels. Deze trend is de laatste jaren omgebogen in het voordeel van het Engels.

3. Redenen voor emigratie

3.1 Tendensen

Zoals eerder gezegd is de emigratiestroom vanuit Portugal niets nieuws. Emigratiecijfers zijn er al te vinden vanaf 1855, met een piek van bijna 90 000 emigranten net voor de Eerste Wereldoorlog. Tijdens de Tweede Wereldoorlog heeft de emigratie even stilgelegen, om dan aan zijn opmars te beginnen. Eind jaren 60 ontvluchtten meer dan 175 000 Portugezen hun land. Daarna zijn de cijfers gekelderd, met een dieptepunt van zo'n 25 000 emigranten in 1984. Sindsdien, en vooral sinds 2008, stijgen de cijfers weer elk jaar, met als voorlopige piek 2011 (150 000 emigranten)⁶. Andere bronnen spreken dan weer over 44 000 emigranten in 2011 (dat zou een stijging zijn met 85% ten opzichte van 2010)⁷, nog andere over een miljoen emigranten sinds 1999, waaronder 120 000 alleen al in 2011⁸. Men is het er in ieder geval over eens dat de exodus die momenteel plaatsvindt vergelijkbaar is met die van de jaren zestig, al zijn de beweegredenen heel anders.

3.2 Redenen

De Portugezen hebben voor een groot deel van de 20e eeuw in een dictatuur geleefd. Eerst was er de *Ditadura Militar* ("Militaire Dictatuur"), die duurde van 1926 tot 1933. Daarna kwam de *Estado Novo* ("Nieuwe Staat"), een op het fascisme geïnspireerd en conservatief regime dat dan ook vóór het katholicisme en het kolonialisme en tegen het communisme en het socialisme was. Het klimaat was er één van repressie: tegenstanders van het regime werden door de *PIDE (Policia Internacional e de Defesa do Estado* of "Internationale politie en politie van verdediging van de staat") opgepakt en naar gevangenen (bijvoorbeeld in Peniche) en zelfs concentratiekampen (bijvoorbeeld in Tarrafal in Kaapverdië) overgebracht. Terwijl de andere Europese grootmachten hun kolonies stilaan uit handen begonnen te geven en Europa heropgebouwd werd na de Tweede Wereldoorlog, ging Portugal over tot oorlog: *a guerra*

⁵ <http://www.brusselnieuws.be/nl/nieuws/portugees-opmars-een-verhaal-van-portugezen-angolezen-en-brazilianen>, geconsulteerd op 25 april 2015.

⁶ <http://aviagemdosargonautas.net/2012/09/20/a-tragedia-do-euro-por-francois-asselineau-3/>, geconsulteerd op 25 april 2015.

⁷ <http://www.ftm.nl/portugal-exporteert-nu-inwoners/>, geconsulteerd op 25 april 2015.

⁸ <http://www.hln.be/hln/nl/3424/Economische-crisis/article/detail/1558490/2013/01/07/Al-miljoen-Portugezen-land-ontvlucht-voor-crisis.dhtml>, geconsulteerd op 25 april 2015.

colonial ("de koloniale oorlog") begon in 1961 en liep pas af in 1974, toen het doek viel over de dictatuur, na de Anjerrevolutie van 25 april. Alle jonge mannen werden opgeroepen en uitgestuurd naar Angola, Guiné-Bissau, Mozambique en India. Voor vele mensen was dit een extra motivatie om het land te ontvluchten.

Na de Anjerrevolutie is de politieke situatie in het land stilaan gestabiliseerd, met als hoogtepunt de toetreding tot de Europese Unie, samen met buurland Spanje, op 1 januari 1986. Portugal kon vanaf dat moment rekenen op financiële steun van de andere EU-landen, wat op zijn beurt zorgde voor een toename in de werkgelegenheid.

Vanaf 2000, met het uiteenspatten van de internetbel en de voortdurende uitbreiding van de EU, was het gedaan met de economische groei in Portugal. Het uitbreken van de economische crisis in 2008, tot slot, verklaart waarom sinds dat jaar het aantal emigranten terug spectaculair is beginnen te stijgen. Portugal was immers, en is nog steeds, één van de ergst getroffen landen. Een aantal cijfers: in 2005 was de werkloosheidsgraad in het land 8,7%. In 2010 bedroeg ze al 12,3%, in 2011 -bij het begin van de zware recessie waar het land nog steeds in zit- 14,5% en in 2012 zelfs 17,3%. Volgens de vakbonden ligt het werkelijke cijfer nog hoger, aangezien mensen met tijdelijke jobs niet in de statistieken opgenomen worden⁹. Van de mensen met een diploma hoger onderwijs is 14,8% werkloos¹⁰. De overige 85,2% die wél werk heeft, werkt meestal in een ongeschoolde job die zwaar onderbetaald is. Ter vergelijking: in Vlaanderen verdient een beginnende leerkracht met een masterdiploma en een getuigschrift van pedagogische bekwaamheid netto iets meer dan € 1700. In Portugal verdient diezelfde leerkracht €700. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat dus niet enkel ongeschoolde Portugezen, maar ook mensen met een diploma hoger onderwijs hun geluk elders gaan zoeken. Zo had in 2011 62% van de Portugese emigranten een getuigschrift van *ensino básico* (dit komt overeen met de lagere school tot en met het derde jaar van ons secundair onderwijs), 28% van *ensino secundário* (dit komt overeen met ons zesde jaar secundair) en 10% een diploma hoger onderwijs. In 2000 waren de cijfers nog respectievelijk 69%, 24% en 6%¹¹.

Portugal staat op dit moment dus voor het snoeien in de verworven rechten op het vlak van de sociale zekerheid, voor een torenhoog werkloosheidspercentage, voor een algemene verarming van de burgers en daardoor ook voor een gevoel van wanhoop en weinig vertrouwen in de toekomst¹². Zolang deze situatie duurt, zal ook de exodus blijven duren.

4. De taal van de emigranten

De Portugezen zijn over het algemeen emigranten die proberen zich zo goed mogelijk te integreren in hun nieuwe thuisland. Zoals eerder gezegd, zijn ze er trots op dat ze een dat nieuwe thuisland hebben en dat laten ze graag zien aan hun landgenoten die nog in het moederland wonen. De emigranten proberen dan ook Nederlands te leren, al is dat soms moeilijk te combineren met werk en gezin. Kinderen en jongeren die mee moesten verhuizen van hun ouders en die eigenlijk liever in Portugal hadden willen blijven, hechten veel belang aan hun moedertaal.

Kinderen van Portugese emigranten krijgen dan ook geen onderwijs in hun moedertaal. De mogelijkheid bestaat wel om in de Europese School van Woluwe in het Portugees les te volgen. In deze school zitten echter vooral kinderen van ouders die bij de Europese Commissie werken en vaak maar tijdelijk hier verblijven. Het gaat hier dus zeker niet om de doorsnee immigrant.

In Vlaanderen wordt er weinig standaardtaal gesproken, toch zeker niet op de plaatsen waar vooral ongeschoolde emigranten in de meerderheid zijn. Zij spreken immers hun eigen dialectvariant en dat

⁹ <http://www.mo.be/artikel/portugezen-blijven-emigreren>, geconsulteerd op 25 april 2015.

¹⁰ <http://barometro.com.pt/archives/1035>, geconsulteerd op 25 april 2015.

¹¹ <http://365forte.blogs.sapo.pt/a-fuga-de-cerebros-e-um-mito-agora-em-246903>, geconsulteerd op 25 april 2015.

¹² <http://aviagemdosargonautas.net/2012/09/20/a-tragedia-do-euro-por-francois-asselineau-3/>, geconsulteerd op 25 april 2015.

blijven ze doen, omdat de Portugezen in hun omgeving meestal uit dezelfde regio afkomstig zijn. In de regio Turnhout wonen vooral mensen uit Noord-Portugal, wat dan ook één van de zwaarst getroffen regio's is wegens de zeer beperkte mogelijkheden die jonge mensen daar hebben.

2 CONTRASTIEVE ANALYSE

Opmerking: Het taalsysteem dat hieronder beschreven wordt, is dat van het **Europees Portugees**. Het Portugees zoals dat in Brazilië of in Afrika (Mozambique, Angola, Kaapverdische Eilanden) gesproken wordt, is zeer verschillend, vooral op fonologisch, maar ook op semantisch en morfo-syntactisch vlak.

2.1 FONOLOGIE

NEDERLANDS			TAAL: PORTUGEES ¹³		
vocalen					
a	[ɑ]	<i>kat</i>	a	[ɔ]	<i>para</i>
	[a]	<i>manen</i>		[a]	<i>gato</i>
ɑ	ɑ	ɑ	à	[a]	<i>à</i>
ɔ	ɔ	ɔ	á	[a]	<i>pá</i>
ã	ã	ã	ã	[ɐ]	<i>irmã</i>
aa	[a]	<i>maan</i>	ɑ	ɑ	ɑ
e	[ə]	<i>de</i>	e	[ɐ]	<i>dente</i>
	[ɛ]	<i>pet</i>		[ɔ]	<i>perca</i>
	[e]	<i>meren</i>		[e]	<i>fez</i>
		[ɪ]		<i>em</i>	
		[i]		<i>emigrar</i>	
ê	ê	ê	ê	[ɛ]	<i>vê</i>
é	é	é	é	[ɔ]	<i>pé</i>
ee	[e]	<i>meer</i>	ɑ	ɑ	ɑ
i	[ɪ]	<i>pit</i>	i	[i]	<i>rico</i>
				[ĩ]	<i>rim</i>
				[j]	<i>noite</i>
ie	[i]	<i>lied</i>	ɑ	ɑ	ɑ
o	[ɔ]	<i>top</i>	o	[ɔ]	<i>pode</i>
	[o]	<i>hopen</i>		[õ]	<i>tom</i>
				[u]	<i>rico</i>
				[w]	<i>mágoa</i>
ó	ó	ó	ó	[ɔ]	<i>avó</i>
ô	ô	ô	ô	[o]	<i>avô</i>
oo	[o]	<i>hoop</i>	ɑ	ɑ	ɑ
u	[y]	<i>bus</i>	u	[u]	<i>pude</i>
	[y]	<i>muren</i>		[ũ]	<i>um</i>
uu	[y]	<i>muur</i>	ɑ	ɑ	ɑ
oe	[u]	<i>koek</i>	õe	[õ]	<i>dragões</i>
eu	[ø]	<i>neus</i>	eu	[eu]	<i>meu</i>
ou	[ʌu]	<i>zout</i>	ou	[ow]	<i>vou</i>
au	[ʌu]	<i>rauw</i>	au	[ʌu]	<i>mau</i>
ui	[œy]	<i>huis</i>	ui	[uj]	<i>possui</i>
ei	[ɛi]	<i>geit</i>	ei	[ɛj]	<i>leite</i>
ij	[ɛi]	<i>tijd</i>	ɑ	ɑ	ɑ

¹³ gebaseerd op http://cvc.instituto-camoes.pt/cpp/acesibilidade/capitulo2_1.html, geconsulteerd op 23 mei 2015.

õ	õ	õ	ão	[ẽw̃]	<i>dragão</i>
õ	õ	õ	ãe	[ẽj]	<i>mãe</i>

NEDERLANDS			TAAL: PORTUGEES ¹⁴		
consonanten					
b	[b]	<i>boot</i>	b	[b]	<i>burro</i>
				[β]	<i>lábio</i>
c	[k]	<i>cactus</i>	c	[k]	<i>cão</i>
	[s]	<i>citroen</i>		[s]	<i>cebola</i>
ch	[x]	<i>chaos</i>	ch	[ç]	<i>chão</i>
	[ʃ]	<i>chef</i>			
ç			ç	[s]	<i>caça</i>
d	[d]	<i>dak</i>	d	[d]	<i>dente</i>
				[ð]	<i>lado</i>
f	[f]	<i>fiets</i>	f	[f]	<i>folha</i>
g	[ɣ]	<i>gat</i>	g	[g]	<i>gato</i>
	[g]*	<i>garçon</i>		[ʒ]	<i>gente</i>
h	[ɦ]	<i>hand</i>	h	[-]°	<i>Helena</i>
j	[j]	<i>jas</i>	j	[ʒ]	<i>jovem</i>
	[ʒ]	<i>journaal</i>			
	[dʒ]*	<i>jazz</i>			
k	[k]	<i>kat</i>			
l	[l]	<i>lamp</i>	l	[l]	<i>lado</i>
				[ʎ]	<i>Brasil</i>
lh			lh	[ʎ]	<i>alho</i>
m	[m]	<i>maan</i>	m	[m]	<i>mão</i>
n	[n]	<i>net</i>	n	[n]	<i>não</i>
ng	[ŋ]	<i>ring</i>			
nh			nh	[ɲ]	<i>venho</i>
p	[p]	<i>pop</i>	p	[p]	<i>pá</i>
q	[k]	<i>quote</i>	qu	[k]	<i>quer</i>
				[kw]	<i>qual</i>
r	[r], [R]	<i>rijp</i>	r	[r]	<i>para</i>
				[r] of [R]	<i>rato</i>
rr			rr	[r] of [R]	<i>carro</i>
s	[s]	<i>soep</i>	s	[s]	<i>sabe</i>
				[z]	<i>casa</i>
				[ʃ]	<i>lista</i>
				[ʒ]	<i>mesmo</i>
ss			ss	[s]	<i>passo</i>
t	[t]	<i>tijd</i>	t	[t]	<i>tu</i>
v	[v]	<i>vier</i>	v	[v]	<i>vê</i>
w	[ʋ]	<i>wie</i>			
x	[ks]	<i>xylofoon</i>	x	[ç]	<i>xadrez</i>
				[ks]	<i>léxico</i>

¹⁴ gebaseerd op http://cvc.instituto-camoes.pt/cpp/acesibilidade/capitulo2_1.html, geconsulteerd op 23 mei 2015.

				[s]	sintax <u>e</u>
				[z]	ê <u>x</u> ito
y	[j]	<u>y</u> oga	∅	∅	∅
z	[z]	<u>z</u> acht	z	[z]	a <u>z</u> eite
				[∅]	xad <u>r</u> ez

* enkel in leenwoorden

° Hiermee wordt bedoeld dat de letter wel in het alfabet staat, maar dat ze zonder klank wordt uitgesproken, zoals dat ook in het Frans het geval is met bijvoorbeeld "hôtel".

NB: Portugese dialectklanken¹⁵:

1. In het noorden treffen we volgende variaties aan:

- /v/ wordt uitgesproken als [β];
- /ch/ wordt uitgesproken als [t ∅];
- de klank [r] domineert ten opzichte van [R].

2. In de regio Minho en Beira-Alta klinken /s/ en /z/ als [∅] en worden fonetisch genoteerd als [s̺] en [z̺].

3. In de zuidelijke helft van het land wordt /ei/ uitgesproken als [e] en /ou/ als [o].

2.2 MORFOLOGIE

2.2.1 LIDWOORDEN

NEDERLANDS		enkelvoud		meervoud	
bepaald lidwoord	mannelijk	de	<u>de</u> man	de	<u>de</u> mannen
	vrouwelijk		<u>de</u> vrouw		<u>de</u> vrouwen
	onzijdig	het	<u>het</u> boek		<u>de</u> boeken
onbepaald lidwoord	mannelijk	een	<u>een</u> man	-	<u>mannen</u>
	vrouwelijk		<u>een</u> vrouw		<u>vrouwen</u>
	onzijdig		<u>een</u> boek		<u>boeken</u>

TAAL: PORTUGEES		enkelvoud		meervoud	
bepaald lidwoord	mannelijk	o	<u>o</u> homem	os	<u>os</u> homens
	vrouwelijk	a	<u>a</u> mulher	as	<u>as</u> mulheres
	onzijdig	∅	∅	∅	∅
onbepaald lidwoord	mannelijk	um	<u>um</u> homem	uns	<u>uns</u> homens
	vrouwelijk	uma	<u>uma</u> mulher	umas	<u>umas</u> mulheres
	onzijdig	∅	∅	∅	∅

2.2.2 ZELFSTANDIGE NAAMWOORDEN (MEERVOUD)

NEDERLANDS		
mannelijk	enkelvoud + '-en'/'-s'	<i>stoelen</i> <i>tafels</i>
vrouwelijk		
onzijdig		

¹⁵ gebaseerd op <http://disciplinas.stoa.usp.br/mod/resource/view.php?id=94852>, geconsulteerd op 23 mei 2015.

TAAL: PORTUGEEES		
mannelijk	enkelvoud + '-s'	carros
vrouwelijk	enkelvoud + '-s'	cadeiras
onzijdig	□	□

Uitzonderingen¹⁶:

Substantieven die eindigen op '-r': par → pares

Substantieven die eindigen op '-z': paz → pazes

→ enkelvoud + '-es'

Substantieven die eindigen op '-n':

→ enkelvoud + '-s' of '-es': hifen → hifenes of hifens

Substantieven die eindigen op '-s':

- *eenlettergrepige woorden:*
→ enkelvoud + '-es': gás → gases (NB: accent valt weg)
- *meerlettergrepige woorden:*
 - accent valt op de laatste lettergreep:
→ enkelvoud + '-es': inglês → ingleses (NB: accent valt weg)
 - accent valt niet op de laatste lettergreep:
→ onveranderlijk: lápis → lápis

Substantieven die eindigen op '-al', '-ul', '-ol' of '-ul':

- '-l' wordt vervangen door '-is': pastel → pastéis (NB: accent op de laatste klinker van het substantief)
- '-l' wordt vervangen door '-is' of enkelvoud op '-l' + '-es': fel → féis of feles

Substantieven die eindigen op '-il':

- *eenlettergrepige woorden:*
→ '-l' wordt vervangen door '-s': Gil → Gis
- *meerlettergrepige woorden:*
 - accent valt op de laatste lettergreep:
→ '-l' wordt vervangen door '-s': cantil → cantis
 - accent valt niet op de laatste lettergreep:
→ '-il' wordt vervangen door '-eis': reptil → répteis (NB: accent op de klinker waar de klemtoon in het enkelvoud viel)

Substantieven die eindigen op '-m':

→ '-m' wordt vervangen door '-ns': tom → tons

Substantieven die eindigen op '-ão':

¹⁶ gebaseerd op <http://pt.wikipedia.org/wiki/Plural>, geconsulteerd op 11 mei 2015.

- enkelvoud + '-s': :mão → mãos
- '-ão' wordt vervangen door '-ães': pão → pães
- '-ão' wordt vervangen door '-ões': balão → balões

Er zijn geen regels rond welke woorden eindigend op '-ão' welke meervoudsvorm hebben.

2.2.3 BIJVOEGLIJKE NAAMWOORDEN (CONGRUENTIE)

NEDERLANDS		enkelvoud		meervoud	
bepaald lidwoord	mannelijk	+ '-e'	<i>de kleine man</i>	+ '-e'	<i>de kleine mannen</i>
	vrouwelijk		<i>de kleine vrouw</i>		<i>de kleine vrouwen</i>
	onzijdig		<i>het kleine boek</i>		<i>de kleine boeken</i>
onbepaald lidwoord	mannelijk	+ '-e'	<i>een kleine man</i>	+ '-e'	<i>kleine mannen</i>
	vrouwelijk		<i>een kleine vrouw</i>		<i>kleine vrouwen</i>
	onzijdig	-	<i>een klein boek</i>		<i>kleine boeken</i>

TAAL: PORTUGEES		enkelvoud		meervoud	
bepaald lidwoord	mannelijk	'-o'	<i>o homem pequeno</i>	'-os'	<i>os homens pequenos</i>
	vrouwelijk	'-a'	<i>a mulher pequena</i>	'-as'	<i>as mulheres pequenas</i>
	onzijdig	□	□	□	□
onbepaald lidwoord	mannelijk	'-o'	<i>um homem pequeno</i>	'-os'	<i>uns homens pequenos</i>
	vrouwelijk	'-a'	<i>uma mulher pequena</i>	'-as'	<i>umas mulheres pequenas</i>
	onzijdig	□	□	□	□

2.2.4 VOORNAAMWOORDEN

NEDERLANDS		persoonlijk vnw	wederkerend vnw	bezittelijk vnw	
enkelvoud	1 ^e pers	ik	me	mijn	<i>Ik was me. Ik was mijn zus.</i>
	2 ^e pers	jij	je	jouw	<i>Jij wast je. Jij wast jouw zus.</i>
	3 ^e pers	hij/zij/het	zich	zijn/haar	<i>Hij wast zich. Hij wast zijn zus.</i>
meervoud	1 ^e pers	wij	ons	ons/onze	<i>Wij wassen ons. Wij wassen onze zus.</i>
	2 ^e pers	jullie	je/jullie	jullie	<i>Jullie wassen je. Jullie wassen jullie zus.</i>
	3 ^e pers	zij	zich	hun	<i>Zij wassen zich. Zij wassen hun zus.</i>
TAAL: PORTUGEES		persoonlijk vnw	wederkerend vnw	bezittelijk vnw	
enkelvoud	1 ^e pers	eu	me	*	<i>Eu lavo-me. Eu lavo a minha irmã.</i>
	2 ^e pers	tu	te	*	<i>Tu lavas-te. Tu lavas a tua irmã.</i>
	3 ^e pers	ele (mann.) ela (vrouw.)	se	*	<i>Ele lava-se. Ele lava a sua irmã. of Ele lava a irmã dele. Ela lava-se. Ela lava a sua irmã. of Ela lava a irmã dela.</i>
meervoud	1 ^e pers	nós	nos	*	<i>Nós lavamo-nos. Nós lavamos a nossa irmã.</i>
	2 ^e pers	vós	vos	*	<i>Vós lavai-vos. Vós laváis a vossa irmã.</i>

	3 ^e pers	eles (mann.) elas (vrouw.)	se	*	<i>Eles lavam-se. Eles lavam a irmã deles. Elas lavam-se. Elas lavam a irmã delas.</i>
--	---------------------	-------------------------------	----	---	--

* Bezittelijk voornaamwoord:

		mann. enkelvoud	vrouw. enkelvoud	mann. meervoud	vrouw. meervoud
enkelvoud	1e pers	o meu (Senk)	a minha (Senk)	os meus (Smv)	as minhas (Smv)
	2e pers	o teu (Senk)	a tua (Senk)	os teus (Smv)	as tuas (Smv)
	3e pers	o seu (Senk) o (Senk) dele/dela	a sua (Senk) a (Senk) dele/dela	os seus (Smv) os (Smv) dele/dela	as suas (Smv) as (Smv) dele/dela
meervoud	1e pers	o nosso (Senk)	a nossa (Senk)	os nossos (Smv)	as nossas (Smv)
	2e pers	o vosso (Senk)	a vossa (Senk)	os vossos (Smv)	as vossas (Smv)
	3e pers	o (Senk) deles/delas	a (Senk) deles/delas	os (Smv) deles/delas	as (Smv) deles/delas

(Senk) = substantief enkelvoud

(Smv) = substantief meervoud

Voorbeelden:

		mann. enkelvoud	vrouw. enkelvoud	mann. meervoud	vrouw. meervoud
enkelvoud	1e pers	o meu carro <i>mijn auto</i>	a minha casa <i>mijn huis</i>	os meus carros <i>mijn auto's</i>	as minhas casas <i>mijn huizen</i>
	2e pers	o teu carro <i>jouw auto</i>	a tua casa <i>jouw huis</i>	os teus carros <i>jouw auto's</i>	as tuas casas <i>jouw huizen</i>
	3e pers	o seu carro <i>zijn/haar auto</i> o carro dele <i>zijn auto</i> o carro dela <i>haar auto</i>	a sua casa <i>zijn/haar huis</i> a casa dele <i>zijn huis</i> a casa dela <i>haar huis</i>	os seus carros <i>zijn/haar auto's</i> os carros dele <i>zijn auto's</i> os carros dela <i>haar auto's</i>	as suas casas <i>zijn/haar huizen</i> as casas dele <i>zijn huizen</i> as casas dela <i>haar huizen</i>
meervoud	1e pers	o nosso carro <i>onze auto</i>	a nossa casa <i>ons huis</i>	os nossos carros <i>onze auto's</i>	as nossas casas <i>onze huizen</i>
	2e pers	o vosso carro <i>jullie auto</i>	a vossa casa <i>jullie huis</i>	os vossos carros <i>jullie auto's</i>	as vossas casas <i>jullie huizen</i>
	3e pers	o carro deles <i>hun (mann.) auto</i> o carro delas <i>hun (vrouw.) auto</i>	a casa deles <i>hun (mann.) huis</i> a casa delas <i>hun (vrouw.) huis</i>	os carros deles <i>hun (mann.) auto's</i> os carros delas <i>hun (vrouw.) auto's</i>	as casas deles <i>hun (mann.) huizen</i> as casas delas <i>hun (vrouw.) huizen</i>

2.2.5 WERKWOORDEN

NEDERLANDS		onvoltooid tegenwoordige tijd (OTT)		voltooid tegenwoordige tijd (VTT)	
enkel-voud	1 ^e pers	stam	<i>ik werk</i>	OTT van 'hebben/zijn' + voltooid deelwoord	<i>ik heb gewerkt</i> <i>jij hebt gewerkt</i> <i>hij heeft gewerkt</i> <i>wij hebben gewerkt</i> <i>jullie hebben gewerkt</i> <i>zij hebben gewerkt</i>
	2 ^e pers	stam + '-t'	<i>jij werkt</i>		
	3 ^e pers		<i>hij werkt</i>		
meer-voud	1 ^e pers	infinitief	<i>wij werken</i>		
	2 ^e pers		<i>jullie werken</i>		
	3 ^e pers		<i>zij werken</i>		
		onvoltooid verleden tijd (OVT)		voltooid verleden tijd (VVT)	
enkel-voud	1 ^e pers	stam + '-te'/'-de'	<i>ik werkte</i>	VTT van 'hebben/zijn' + voltooid deelwoord	<i>ik had gewerkt</i> <i>jij had gewerkt</i> <i>hij had gewerkt</i> <i>wij hadden gewerkt</i> <i>jullie hadden gewerkt</i> <i>zij hadden gewerkt</i>
	2 ^e pers		<i>jij werkte</i>		
	3 ^e pers		<i>hij werkte</i>		
meer-voud	1 ^e pers	stam + '-ten'/'-den'	<i>wij werkten</i>		
	2 ^e pers		<i>jullie werkten</i>		
	3 ^e pers		<i>zij werkten</i>		
		toekomstige tijd		voorwaardelijke tijd	
enkel-voud	1 ^e pers	OTT van 'zullen' + infinitief	<i>ik zal werken</i>	VTT van 'zullen' + infinitief	<i>ik zou werken</i> <i>jij zou werken</i> <i>hij zou werken</i> <i>wij zouden werken</i> <i>jullie zouden werken</i> <i>zij zouden werken</i>
	2 ^e pers		<i>jij zal werken</i>		
	3 ^e pers		<i>hij zal werken</i>		
meer-voud	1 ^e pers		<i>wij zullen werken</i>		
	2 ^e pers		<i>jullie zullen werken</i>		
	3 ^e pers		<i>zij zullen werken</i>		

TAAL: PORTUGEES		onvoltooid tegenwoordige tijd (OTT)		voltooid tegenwoordige tijd (VTT)*	
enkel-voud	1 ^e pers	'-ar': stam + '-o'	<i>falo</i>	OTT van 'ter' + voltooid deelwoord	<i>Tenho falado.</i>
		'-er': stam + '-o'	<i>como</i>		
		'-ir': stam + '-o'	<i>descubro</i>		
2 ^e pers	'-ar': stam + '-as'	<i>falas</i>			<i>Tens falado.</i>
	'-er': stam + '-es'	<i>comes</i>			
	'-ir': stam + '-es'	<i>descobres</i>			
3 ^e pers	'-ar': stam + '-a'	<i>fala</i>			<i>Tem falado.</i>
	'-er': stam + '-e'	<i>come</i>			
	'-ir': stam + '-e'	<i>descobre</i>			
meer-voud	1 ^e pers	'-ar': stam + '-amos'	<i>falamos</i>		<i>Temos falado.</i>
		'-er': stam + '-emos'	<i>comemos</i>		
		'-ir': stam + '-imos'	<i>descobrimos</i>		
2 ^e pers	'-ar': stam + '-ais'	<i>falais</i>		<i>Tendes falado.</i>	
	'-er': stam + '-eis'	<i>comeis</i>			
	'-ir': stam + '-is'	<i>descobris</i>			
3 ^e pers	'-ar': stam + '-am'	<i>falam</i>		<i>Têm falado.</i>	
	'-er': stam + '-em'	<i>comem</i>			
	'-ir': stam + '-em'	<i>descobrem</i>			
		onvoltooid verleden tijd (OVT)		voltooid verleden tijd (VVT)	
enkel-voud	1 ^e pers	'-ar': stam + '-ava'	<i>falava</i>	OVT van 'ter' + voltooid deelwoord	<i>Tinha falado.</i>
		'-er': stam + '-ia'	<i>comia</i>		
		'-ir': stam + '-ia'	<i>descobria</i>		

	2 ^e pers	'-ar': stam + '-avas' '-er': stam + '-ias' '-ir': stam + '-ias'	<i>falavas</i> <i>comias</i> <i>descobrias</i>		<i>Tinhas falado.</i>
	3 ^e pers	'-ar': stam + '-ava' '-er': stam + '-ia' '-ir': stam + '-ia'	<i>falava</i> <i>comia</i> <i>descobria</i>		<i>Tinha falado.</i>
meer- voud	1 ^e pers	'-ar': stam + '-ávamos' '-er': stam + '-íamos' '-ir': stam + '-íamos'	<i>falávamos</i> <i>comíamos</i> <i>descobríamos</i>		<i>Tínhamos falado.</i>
	2 ^e pers	'-ar': stam + '-áveis '-er': stam + '-íeis' '-ir': stam + '-íeis'	<i>faláveis</i> <i>comíeis</i> <i>descobríeis</i>		<i>Tínheis falado.</i>
	3 ^e pers	'-ar': stam + '-avam' '-er': stam + '-iam' '-ir': stam + '-iam'	<i>falavam</i> <i>comiam</i> <i>descobriam</i>		<i>Tinham falado.</i>
		toekomstige tijd			voorwaardelijke tijd
enkel- voud	1 ^e pers	infinitief + '-ei'	<i>falarei</i>	infinitief + '-ia'	<i>falaria</i>
	2 ^e pers	infinitief + '-ás'	<i>falarás</i>	infinitief + '-ias'	<i>falarías</i>
	3 ^e pers	infinitief + '-á'	<i>falará</i>	infinitief + '-ia'	<i>falaria</i>
meer- voud	1 ^e pers	infinitief + '-emos'	<i>falaremos</i>	infinitief + '-íamos'	<i>falaríamos</i>
	2 ^e pers	infinitief + '-eis'	<i>falareis</i>	infinitief + '-íeis'	<i>falaríeis</i>
	3 ^e pers	infinitief + '-ão'	<i>falarão</i>	infinitief + '-iam'	<i>falaríam</i>

*Opmerking bij de VTT:

De voltooid tegenwoordige tijd, die op het vlak van vorming overeenkomt met de *passé composé* in het Frans, wordt niet op dezelfde manier gebruikt als in het Frans of in het Spaans. De voltooid verleden tijd komt echter wel overeen met de *plus-que-parfait*, zowel in vorming als in gebruik.

De VTT heeft in het Portugees de volgende betekenissen:

Tenho tido muito trabalho. betekent "Ik heb de laatste tijd veel werk gehad."

Tem estado doente. betekent "Hij is de laatste tijd veel ziek geweest."

Als je wil uitdrukken dat je bijvoorbeeld vorige week veel werk hebt gehad of dat je gisteren ziek bent geweest, gebruik je niet de VTT (*pretérito perfeito composto*), maar de *pretérito perfeito simples*:

Tive muito trabalho. of *Estive doente.* eventueel met toevoeging van het precieze tijdstip.

De VTT wordt dus vrij weinig gebruikt, aangezien deze tijd enkel in een specifieke context gebruikt wordt.

Om een actie in het verleden die op een gegeven moment plaatsvond en is afgelopen aan te duiden, wordt dus de *pretérito perfeito simples* gebruikt. Deze tijd heeft geen equivalent in het Nederlands, maar komt overeen met de Franse *passé simple*, die in het Frans echter voornamelijk in literaire teksten wordt gebruikt. De vorming van de *pretérito perfeito simples* gebeurt op de volgende manier:

pretérito perfeito simples	
'-ar': stam + '-ei'	<i>falei</i>
'-er': stam + '-i'	<i>comi</i>
'-ir': stam + '-i'	<i>descubri</i>
'-ar': stam + '-aste'	<i>falaste</i>
'-er': stam + '-este'	<i>comeste</i>
'-ir': stam + '-iste'	<i>descobriste</i>
'-ar': stam + '-ou'	<i>falou</i>
'-er': stam + '-eu'	<i>comeu</i>

'-ir': stam + '-iu'	<i>descobriu</i>
'-ar': stam + '-ámos'	<i>falámos</i>
'-er': stam + '-emos'	<i>comemos</i>
'-ir': stam + '-imos'	<i>descobrimos</i>
'-ar': stam + '-ásteis'	<i>falásteis</i>
'-er': stam + '-ésteis'	<i>comésteis</i>
'-ir': stam + '-ísteis'	<i>descobristeis</i>
'-ar': stam + '-aram'	<i>falaram</i>
'-er': stam + '-eram'	<i>comeram</i>
'-ir': stam + '-iram'	<i>descobriram</i>

NB: Net als in de andere Romaanse talen bestaan de opgesomde tijden ook allemaal in de *conjuntivo* ("subjonctief" in het Frans). Verder heeft het Portugees ook een *infinitivo pessoal*, een "persoonlijke infinitief" die in bepaalde gevallen gevolgd wordt door een suffix waardoor het duidelijk wordt op welke persoon de infinitief betrekking heeft.

Een volledige beschrijving van deze wijzen zou ons echter te ver leiden, daarom hebben we ons beperkt tot de bovenstaande tijden in de *indicativo* ("indicatief").

2.3 SYNTAXIS

2.3.1 WOORDVOLGORDE

NEDERLANDS		
hoofdzin	onderwerp – werkwoord – lijdend voorwerp	<i>Jan koopt een appel.</i>
bijzin	onderwerp – lijdend voorwerp – werkwoord	<i>Ik denk dat Jan een appel koopt.</i>
vraagzin	werkwoord – onderwerp – lijdend voorwerp	<i>Koopt Jan een appel?</i>

TAAL: PORTUGEES		
hoofdzin	onderwerp - werkwoord - lijdend voorwerp	<i>O João compra uma maçã.</i>
bijzin	onderwerp - werkwoord - lijdend voorwerp	<i>Penso que o João compra uma maçã.</i>
vraagzin	onderwerp - werkwoord - lijdend voorwerp	<i>O João compra uma maçã?</i>

2.4 BESLUIT

De moeilijkste elementen voor mensen die Portugees als moedertaal hebben en Nederlands leren zijn:

2.4.1 FONOLOGIE

2.4.1.1 Klinkers

De klanken die niet voorkomen in het Portugees, maar wel in het Nederlands, zijn:

- de lange klinkers (aa, ee, ie, oo, uu);
- de klank [ɣ] en de tweeklanken [ø] en [œy]. [b ɣ s] lukt de meesten na wat oefening wel, maar [ɦ œy s] en [n ø s] blijven zelfs na jarenlang Nederlands spreken [ɦ ɔ j s] en [n u s].

Portugezen die het Nederlands niet op school geleerd hebben, maken fouten als [R i ɔ k ɔ v ɔ r s ɔ l] voor "Rijkevorse!".

2.4.1.2 Medeklinkers

De Portugezen nemen de [ɹ], de [r] en de [R] mee in het Nederlands, maar dit zorgt natuurlijk niet voor problemen met betrekking tot de verstaanbaarheid.

Afhankelijk van het dialect, kan ook de [v] vervangen worden door [β], ook in het Nederlands.

Het Portugees kent geen Auslautverhärtung, dus "brood" wordt uitgesproken als [b r o d̥]. Dit kan in sommige gevallen de verstaanbaarheid beïnvloeden.

2.4.2 MORFOLOGIE

Het Portugees maakt in de **lidwoorden** onderscheid tussen mannelijk en vrouwelijk, en het geslacht van het woord is in de meeste gevallen af te leiden uit het eindsuffix -o of -a. Net als voor onze peuters en ook voor de meeste anderstaligen is de juiste keuze voor *de* of *het* dus erg moeilijk.

De congruentieregels met betrekking tot substantief en **adjectief** zijn in het Nederlands vrij ingewikkeld. Ook na jaren in Vlaanderen blijven deze regels soms voor problemen zorgen. Deze fouten beïnvloeden de verstaanbaarheid echter niet.

Tot slot hebben vooral beginnende sprekers van het Nederlands moeilijkheden met de verleden tijd en het voltooid deelwoord van de **sterke werkwoorden**. Door veel Nederlands te horen lost dit probleem zich meestal vanzelf op.

Toch willen we hierbij opmerken dat de moeilijkheden die hier opgesomd staan, niet gelden voor Portugeestaligen in het bijzonder. De fouten die gemaakt worden, treft men ook bij onze peuters en kleuters en bij andere anderstaligen aan.

2.4.3 SYNTAXIS

Tegen de woordvolgorde in de zin worden ook veel fouten gemaakt. Deze zijn ook zeer hardnekkig. Het Portugees kent immers een eenvoudige opbouw, waardoor Portugeestaligen het werkwoord standaard na het onderwerp zetten, ook in een bijzin. De inversie in de vraagzin is iets gemakkelijker om aan te leren.

Ook dit probleem blijft natuurlijk niet beperkt tot Portugeestaligen alleen.